

MAGDALENA FLOREK

PROGRAM „OGRANICZENIE WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO
ORAZ WYRÓWNANIE SZANS DZIECI Z TERENÓW WIEJSKICH
I MAŁYCH MIAST POPRZEZ TWORZENIE SIECI ŚWIETLIC
ŚRODOWISKOWYCH W WYBRANYCH GMINACH NA TERENACH
WSCHODNICH POLSKI” – ZAŁOŻENIA I CELE

*PROGRAMME: 'LIMITING SOCIAL EXCLUSION AND LEVELLING
CHANCES OF CHILDREN FROM RURAL AREAS AND SMALL TOWNS BY
CREATION OF A NETWORK OF COMMUNITY CENTRES IN SELECTED
COMMUNES IN EASTERN POLAND*

Z Zakładu Zdrowia Publicznego
Instytutu Medycyny Wsi im. W. Chodźki w Lublinie
Kierownik Zakładu: prof. dr hab. n. med. J. Z a g ó r s k i
Dyrektor Instytutu: prof. dr hab. n. med. L. W d o w i a k

Artykuł zawiera opis głównych założeń i celów programu, który ma pomóc w rozwiązywaniu istotnych problemów związanych ze zdrowiem dzieci i młodzieży mieszkającej na wsi, narażonych na wykluczenie społeczne z powodu biedy, trudnej sytuacji życiowej czy utrudnionego dostępu do edukacji.

SŁOWA KLUCZOWE: zdrowie, wykluczenie społeczne, obszary wiejskie.

KEY WORDS: *health, social exclusion, rural areas.*

Obszary wiejskie w Polsce są wciąż dotknięte wysokim poziomem ubóstwa i bezrobocia. Dodatkowo dysponują ograniczoną liczbą zakładów opieki zdrowotnej i obiektów edukacyjnych. Pogłębiające się dysproporcje pomiędzy poziomem rozwoju społecznego i gospodarczego na obszarach miejskich i wiejskich w znacznym stopniu ograniczają szanse młodych ludzi mieszkających na wsi na ich wszechstronny rozwój i sukces życiowy.

W najgorszej sytuacji znajdują się mieszkańcy terenów zamieszkujących Polskę wschodnią, gdyż jest to najuboższy region Unii Europejskiej.

Ze względu na deficyt finansowy i ograniczenia instytucjonalne na obszarach tzw. „ściany wschodniej” Polski oraz inne istotne czynniki, o których była mowa w artykule na temat „Nierówności w rozwoju dzieci wiejskich jako czynnik generujący wykluczenie społeczne” (autorzy: S. Lachowski i M. Florek) zrodziła się inicjatywa opracowania i realizacji programu „*Ograniczenie wykluczenia*

społeczne oraz wyrównanie szans dzieci z terenów wiejskich i małych miast poprzez tworzenie sieci świetlic środowiskowych (socjoterapeutycznych) w wybranych gminach na terenach wschodnich Polski”.

Program ma charakter grantowy i został stworzony przez Polskie Stowarzyszenie Chrześcijańskich Organizacji Wiejskich, a finansowany jest przez firmę farmaceutyczną GlaxoSmithKline.

Głównym założeniem programu jest stworzenie 20 Świetlic Środowiskowych (dla 20 dzieci w wieku od 6 do 16 lat każda z nich), które będą zajmowały się realizacją codziennych zajęć pozalekcyjnych.

CELE PROGRAMU

Ogólne

1. Wyrównanie szans rozwoju fizycznego i społecznego dzieci i młodzieży w stosunku do miast.
2. Profilaktyka wykluczenia społecznego z powodu zagrożenia patologiami.
3. Propagowanie stylu życia zmniejszającego ryzyko chorób cywilizacyjnych.

Szczegółowe

1. Tworzenie otwartych ogólnodostępnych stref rekreacji dziecięcej w postaci świetlic środowiskowych na wsi.
2. Realizacja pozalekcyjnych zajęć sportowo-rekreacyjnych dla dzieci.
3. Identyfikacja zagrożeń dotyczących rozwoju fizycznego dzieci objętych programem.

Zajęcia będą specjalnie zaprojektowane, realizowane pod nadzorem nauczycieli i przeszkolonych instruktorów. Blok tematyczny będzie skupiał w sobie zagadnienia dotyczące następujących problemów:

1. Bezpieczeństwa dzieci w środowisku wiejskim:
 - bezpieczna droga do szkoły;
 - bezpieczeństwo w domu i zagrodzie rolniczej;
 - zasady pomocy rodzicom w pracach rolnych.
2. Rozwoju psychicznego i fizycznego dzieci:
 - postawa ciała;
 - stan uzębienia;
 - higiena ciała;
 - wzrok, słuch;
 - wymowa.
3. Kształtowania postaw prozdrowotnych u dzieci:

- aktywizacja ruchowa – korygująca wady postawy i służąca prawidłowemu rozwojowi fizycznemu dziecka;
- warsztaty psychologiczne dotyczące sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych;
- warsztaty na temat profilaktyki uzależnień;
- warsztaty na temat kształtowania poprawnych relacji społecznych (środowisko rodzinne, szkolne, rówieśnicze).

W ramach tego programu dzieci powinny mieć zapewnioną dostępność świetlic przez 5 dni w tygodniu, przez co najmniej 4 godziny dziennie, a także:

- pomoc socjalną;
- popołudniowy posiłek;
- pomoc w nauce;
- zorganizowany czas wolny, rozwój zainteresowań, organizację zabaw i zajęć sportowych.

Nieodzowną jest również współpraca pracowników świetlic z rodzinami dzieci, uczęszczających na zajęcia.

Poza merytorycznymi wymogami świetlice mają spełniać także wymogi lokalowe (estetyczne wnętrze, ogrzewanie CO, wyposażenie w meble bezpieczne dla dzieci, odpowiednie warunki sanitarno-epidemiologiczne, wyposażenie w sprzęt RTV).

Programem zostaną objęte wybrane gminy, przede wszystkim te z najuboższych terenów Polski wschodniej, ale także i z innych regionów o dużym narażeniu na wykluczenie społeczne osób je zamieszkujących.

Do udziału w realizacji tego programu, a przez to uzyskanie finansowania od firmy Glaxo Smith Kline, niezbędnego do stworzenia i prowadzenia świetlicy socjoterapeutycznej, mogą przystąpić organizacje pozarządowe (m.in. stowarzyszenia, fundacje). W związku z tym, że projekt ma charakter grantowy, warunkiem ubiegania się o uczestnictwo w nim, jest złożenie wniosku aplikacyjnego – według określonego wzoru (wzór wniosku w załączniku nr1), podlegającego ocenie i kwalifikacji **Rady Programowej**, w skład której wchodzi reprezentanci wielu instytucji i organizacji:

Prof. dr hab. Leszek Wdowiak – Dyrektor Instytutu Medycyny Wsi – przewodniczący;

Jacek Dubiński – Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

Marian Leszczyński – Prezes Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;

Maciej Piróg – Dyrektor Centrum Zdrowia Dziecka w Warszawie – v-ce przewodniczący;

Sławomir Janusz – Dyrektor Instytutu Matki i Dziecka;

Anna Śledzik – Dyrektor Domu Opieki Społecznej w Kielcach;

Krzysztof Prokop – Prezes Willa Pallado;

Janusz Wieczorek – Przedstawiciel Polskiego Związku Katolicko-Społecznego;

Mariusz Gujski – z-ca red. naczelnego czasopisma „Służba Zdrowia”;

Aldona Zygmunt – przedstawiciel firmy farmaceutycznej GlaxoSmithKline;

Jacek Graliński – przedstawiciel firmy farmaceutycznej GlaxoSmithKline
 Andrzej Pielach – Prezes Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Chrześcijańskich Organizacji Wiejskich;

Marek Hałubicki – Główny Inspektor Sanitarny.

Realizacja programu przewidziana jest na 3 lata (od momentu rozpoczęcia realizowania przez daną organizację, w latach 2007-2009). Od czwartego roku kontynuacja projektu odbywać się będzie w ramach środków pozyskiwanych z innych źródeł finansowania, w taki sposób, by program był realizowany bez uszczerbku ilościowego i jakościowego.

Działalność świetlic socjoterapeutycznych będzie podlegać monitoringowi. Jego celem jest pozyskanie informacji o postępie realizacji i efektywności wdrażania wsparcia udzielonego w ramach realizacji programu. Ma on wspomagać m.in. proces zarządzania pomocą finansową otrzymaną ze źródeł zewnętrznych, jak również stanowić źródło danych do prowadzenia oceny pojedynczego projektu oraz całego programu. Monitoring będzie dokonywany w dwóch wymiarach – rzeczowym i finansowym.

Rozpoczęcie realizacji programu zaplanowane zostało na październik 2007 r.

Schemat powoływania świetlic środowiskowych w poszczególnych regionach kraju przedstawiono w tab. I.

Tabela I. Harmonogram powoływania do życia świetlic środowiskowych

Table I. Schedule of creating community centres in selected regions of Poland

Lp.	Region	Liczba świetlic	Miesiąc
1	Ełk	1	październik 2007
2	Żary	2	październik/listopad 2007
3	Gorzów	2	październik/listopad 2007
4	Sierpc	1	listopad 2007
5	Podlasie	3–5	listopad/grudzień 2007
6	Maków Podh.	1	październik 2007
7	Kielce	2–3	listopad 2007
8	Lubelskie	2–3	listopad 2007
9	Kaliskie	2	listopad 2007
10	Augustowskie	1–2	październik/listopad 2007

M. Florek

PROGRAMME: 'LIMITING SOCIAL EXCLUSION AND LEVELLING CHANCES OF CHILDREN FROM RURAL AREAS AND SMALL TOWNS BY CREATION OF A NETWORK OF COMMUNITY CENTRES IN SELECTED COMMUNES IN EASTERN POLAND

S u m m a r y

The article contains a description of the main assumptions and goals of the programme: 'Limiting social exclusion and levelling chances of children from rural areas and small towns by creation of a network of community centres in selected communes in eastern Poland'. This programme has been developed to facilitate the solving of important problems, especially those pertaining to health among young rural inhabitants exposed to social exclusion due to poverty, difficult life situation, or hindered access to education.

The programme has been established as a grant and developed by the Polish Association of Christian Rural Organizations, financed by the GlaxoSmithKline pharmaceutical company.

Załącznik nr 1

WZÓR wniosku Aplikacyjnego / Projektu, który stanowi załącznik do umowy.

I. INFORMACJE O ORGANIZACJI

1. Pełna nazwa organizacji.
2. Forma prawna.
3. Nr KRS lub w innym rejestrze.
4. Numer NIP i regon organizacji.
5. Data wpisu, rejestracji lub utworzenia.
6. Dokładny adres.

Województwo:	Powiat:
Gmina:	Miejscowość
Ulica	nr lokalu
Kod pocztowy	Poczta
Telefon	

Adres e – mail (**koniecznie prosimy wpisać aktywny adres**)
strona internetowa (jeżeli dotyczy)
7. Nazwa banku i nr rachunku
8. Nazwiska i imiona osób upoważnionych do podpisywania umowy.

9. Osoba upoważniona do składania wyjaśnień i uzupełnień dotyczących oferty (imię i nazwisko oraz nr telefonu kontaktowego i adresu e-mail.).
10. Najważniejsze osiągnięcia organizacji w latach 2005-2006. (maksymalnie ½ strony).

II. OPIS PROJEKTU I HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

(np. wykres *Gantta*)

1. Dokładny adres miejsca, w którym utworzona zostanie świetlica
2. Zasięg terytorialny zadania. (*proszę zaznaczyć czy świetlica będzie służyła dzieciom z terenu jednej wsi, czy też całej gminy*)
3. Opis środowiska lokalnego, w którym realizowany będzie projekt (nazwa miejscowości, liczba mieszkańców, dostęp do instytucji np. szkoła, ośrodek zdrowia, itp., poziom bezrobocia)- maksymalnie ½ strony.
4. Planowane dni oraz godziny pracy świetlicy (patrz standardy funkcjonowania świetlicy, zał.2 do umowy)
5. Ramowy plan pracy świetlicy na 1 rok działalności z uwzględnieniem oczekiwanego minimum programowego (*program ma zawierać konkretne działania podejmowane w pracy z dziećmi, metody pracy, może zostać przedstawiony jako załącznik*)
6. Posiadane zasoby:
 - kadrowe (podać ilość osób wraz z opisem kwalifikacji osób mających pracować z dziećmi)
 - lokalowe (z opisem bazy lokalowej)- (patrz. Zał.2 standardy świetlic)
 - Rodzaj obiektu:
 - Powierzchnia świetlicy w m²
 - Szkic sytuacyjny pomieszczeń świetlicy z uwzględnionym metrażem
 - Udokumentowany stan prawny lokalu przeznaczonego na świetlicę (np. umowa dzierżawy, najmu, użyczenia)
 - Stan techniczny i wyposażenie obiektu istotne z punktu widzenia realizacji projektu (prosimy opisać stan pomieszczeń jak: stan ścian, podłóg, sufitu, zazna - czyć czy są po remoncie, czy też remontu wymagają)
7. Harmonogram działań z podziałem na 3 lata (np. z rozbiciem na miesiące / tygodnie; określone założenia do osiągnięcia oraz prowadzone działania /zadania np. tj. otwarcie świetlicy, zebranie i przygotowanie odpowiedniej kadry, rekrutacja uczestników)
8. Charakterystyka bezpośrednich beneficjentów projektu (*liczba dzieci, wiek, miejsce zamieszkania, status materialny i społeczny*).
9. Sposób rekrutacji uczestników zajęć w świetlicy.
10. Zakładane rezultaty realizacji zadania.
11. Partnerzy w realizacji projektu. (*jakie organizacje, jednostki samorz- dowe lub prywatni sponsorzy włączą się w realizację projektu, w jaki sposób*)

12. Dodatkowe informacje, które mogą mieć wpływ na wartość aplikacji / projektu i jej ocenę.

III. BUDŻET PROJEKTU

A. Kalkulacja przewidywanych kosztów realizacji zadania na 3 lata

L.p.	Całkowity koszt brutto (w zł) w tym:		Kwota
1	Wnioskowana wielkość dotacji (w zł)		
2	wielkość środków własnych	wkład własny	
3	wielkość środków pozyskanych z innych źródeł		
Suma			

B. Kosztorys zadania-w załączeniu.

IV. ZAŁĄCZNIKI

1. Kosztorys projektu (na formularzu załączonym do wzoru oferty).
2. Aktualny wyciąg KRS lub ewidencji (ważny do 3 miesięcy od daty uzyskania).
3. Statut organizacji
4. Sprawozdanie finansowe za rok 2006
5. Sprawozdanie merytoryczne za rok 2006
6. Roczny plan pracy świetlicy
7. Szkic sytuacyjny pomieszczeń świetlicy z uwzględnionym metrażem
8. Oświadczenie o nie osiągnięciu korzyści finansowych z realizacji projektu.

Data otrzymania: 20.11.2007.

Adres Autorki: 20-950 Lublin, ul. Jaczewskiego 2, Zakład Zdrowia Publicznego.